

2η ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ 2021 – 2027

30/11/2023

Αγαπητοί κύριοι/ες,

Ο θεσμός του Επιτρόπου Διοικήσεως , έχει αναγνωριστεί διαχρονικά ως ο κατεξοχήν εξωδικαστικός μηχανισμός ελέγχου της Διοίκησης, με σκοπό την καταπολέμηση της κακοδιοίκησης και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών των πολιτών, τηρουμένων των αρχών της ανεξαρτησίας, της αντικειμενικότητας, της διαφάνειας, της δικαιοσύνης και της αμεροληψίας.

Το γεγονός ότι ο θεσμός του Επιτρόπου έχει αναγνωριστεί ως βασικός πυλώνας της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου επιβεβαιώνεται από τη ραγδαία εξέλιξη του θεσμού διεθνώς και από το γεγονός ότι σήμερα πάνω από 140 χώρες έχουν θεσπίσει τέτοιους θεσμούς, σύμφωνα με τις ιδιαίτερες ανάγκες και περιστάσεις τους.

Σήμερα, ο Θεσμός είναι ακόμη πιο ισχυρός, με διευρυμένες αρμοδιότητες, ώστε η δράση του να μην περιορίζεται μόνο στο δημόσιο τομέα, αλλά όσον αφορά στα ζητήματα των διακρίσεων, να επεκτείνεται με παρεμβάσεις και στον ιδιωτικό τομέα υπό την αρμοδιότητα του ως Φορέας Ισότητας και Καταπολέμησης των Διακρίσεων.

Μια αρμοδιότητα που έχει ανατεθεί στον Επίτροπο το 2004, σε εναρμόνιση με το Ενωσιακό Δίκαιο, δίνοντας του τη δυνατότητα, σε περίπτωση που διαπιστώνει οποιαδήποτε διάκριση, να υποβάλλει δεσμευτικές συστάσεις και να επιβάλλει, μεταξύ άλλων, χρηματικό πρόστιμο, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις εν λόγω συστάσεις τόσο στον δημόσιο όσο και τον ιδιωτικό τομέα.

Ο Επίτροπος έχει, επίσης, τη δυνατότητα επίσκεψης σε χώρους όπου οι άνθρωποι στερούνται της ελευθερίας τους ή βρίσκονται υπό περιορισμό, υπό την αρμοδιότητα του ως Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων, από το 2009, ενώ το 2012 ανατέθηκε στον Επίτροπο η αρμοδιότητα να ενεργεί ως Ανεξάρτητος Μηχανισμός Προώθησης, Προστασίας και Παρακολούθησης της εφαρμογής της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα άτομα με αναπηρίες.

Η προώθηση και η προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων γενικότερα ως διευρυμένη πλέον αρμοδιότητα ανατέθηκε στον Επίτροπο Διοικήσεως το 2011, οπότε και ο Θεσμός μετονομάστηκε σε Επίτροπο Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, γεγονός που οδήγησε στην αναγνώρισή του και ως Εθνική Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Ορόσημο στην ιστορία του Θεσμού αποτελεί η απόφαση από την αρμόδια υποεπιτροπή του ΟΗΕ, τον Οκτώβριο 2022 για αναβάθμιση του με καθεστώς Α, για πρώτη φορά, ως Εθνική Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Κυπριακής Δημοκρατίας, αναγνωρίζοντας με το τρόπο αυτό ότι πλέον ο

θεσμός τελεί υπό πλήρη συνάφεια με τις Αρχές των Παρισίων και ειδικότερα με τις αρχές της ανεξαρτησίας.

Με βάση τις πιο πάνω αναφερθείσες αρμοδιότητες καθίσταται προφανές και ο λόγος που ο έλεγχος της υλοποίησης των **προγραμμάτων σύμφωνα με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη Σύμβαση των Η.Ε για τα Δικαιώματα Ατόμων με Αναπηρίες**, αναγνωρίστηκε, στον εκάστοτε Επίτροπο ως ο κατεξοχήν ανεξάρτητος **μηχανισμός Ελέγχου της Διοίκησης** και αμερόληπτος υπερασπιστής των δικαιωμάτων του ανθρώπου .

Συγκεκριμένα με τη ψήφιση του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου στις 24 Ιουνίου 2021 για τον καθορισμό κοινών διατάξεων εισήχθη **για πρώτη φορά** η υποχρέωση των Κρατών Μελών να συστήσουν **αποτελεσματικούς μηχανισμούς ελέγχου** για όλα τα προγράμματα τα οποία στηρίζονται από κονδύλια των ενωσιακών ταμείων , οι οποίοι **να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση των εν λόγω προγραμμάτων με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη Σύμβαση των Η.Ε για τα Δικαιώματα Ατόμων με Αναπηρίες.**

Ο Χάρτης όπως είναι γνωστό κατέστη νομικά δεσμευτικός στην ΕΕ με την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας, τον Δεκέμβριο του 2009, και έχει πλέον το ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες της ΕΕ. Ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στον Χάρτη είναι, κατά συνέπεια, νομική υποχρέωση για τα Θεσμικά Όργανα, τους Οργανισμούς και τις Υπηρεσίες της ΕΕ σε όλες τις ενέργειές τους, καθώς και για τα Κράτη Μέλη της ΕΕ, όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της ΕΕ. Ο Χάρτης περιλαμβάνει

δικαιώματα και αρχές σχετικά με έξι κατηγορίες θεμάτων: αξιοπρέπεια, ελευθερίες, ισότητα, αλληλεγγύη, δικαιώματα των πολιτών και δικαιοσύνη.

Με βάση τις πρόνοιες λοιπόν των σχετικών Κανονισμών που διέπουν τη λειτουργία των Ταμείων Εσωτερικών Υποθέσεων, τα Κράτη Μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και τη συμμόρφωση των προγραμμάτων με τον Χάρτη και τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα Ατόμων με Αναπηρίες, σε όλα τα στάδια της υλοποίησης των συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων.

Στα πλαίσια εφαρμογής του πιο πάνω οριζόντιου αναγκαίου όρου και σύμφωνα με την απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου ημερομηνίας 13/09/2023, έχουμε αναλάβει, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων μας ως Εθνική Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Φορέας Ισότητας και Καταπολέμησης των Διακρίσεων την **εκ των προτέρων** παροχή καθοδήγησης για την λήψη αποφάσεων, στη Μονάδα Ευρωπαϊκών Ταμείων του Υπουργείου Εσωτερικών, ως Διαχειριστική Αρχή, σχετικά με τη συμμόρφωση των Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων για το **Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης**, το **Μέσο για τη Διαχείριση των Συνόρων και Θεωρήσεων** και το **Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας**, με τις διατάξεις του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με

Αναπηρίες και καθώς επίσης και των νομοθεσιών¹ που εφαρμόζει ο Επίτροπος κατά την ενάσκηση των καθηκόντων του.

Για το λόγο αυτό η Διαχειριστική Αρχή έχει υποχρέωση να υποβάλει κάθε προτεινόμενο έργο/πρόσκληση στον Επίτροπο για λήψη καθοδήγησης, σύμφωνα με συγκεκριμένη διαδικασία που έχει συμφωνηθεί με τη Διαχειριστική Αρχή.

Έργα που εντάσσονται με απευθείας ανάθεση (Αναθέτουσες Αρχές)

Συγκεκριμένα, στην περίπτωση που ο Δικαιούχος είναι δημόσια αρχή στην οποία γίνεται απευθείας ανάθεση του έργου, λόγω της αποκλειστικής αρμοδιότητας του ως προς το αντικείμενο του έργου (de jure monopoly), η Διαχειριστική Αρχή υποβάλλει προς τον Επίτροπο τη σχετική πρόταση έργου για σχετική καθοδήγηση.

Ο Επίτροπος, στο πλαίσιο της καθοδήγησης, χρησιμοποιεί μεθοδολογία και κριτήρια που ο ίδιος καθορίζει αναλόγως του έργου / πρόσκλησης, η οποία

-
- ¹ Οι Περί Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμοι του 1991 έως 2022, όπως τροποποιήθηκε με τους πιο κάτω (τροποποιητικούς) Νόμους
 - Νόμος του 1994 (Ν. 98 (I)/1994)
 - Νόμος του 1995 (101(I)/1995)
 - Νόμος του 2000 (Ν. 1(I)/2000)
 - Νόμος του 2004 (Ν. 36(I)/2004)
 - Νόμος του 2011 (Ν. 158(I)/2011)
 - Νόμος του 2014 (Ν. 45(I)/2014)
 - Νόμος του 2022 (Ν. 127(I)/2022)
 - Ο Περί Ίσης Μεταχείρισης (Φυλετική ή Εθνοτική Καταγωγή) Νόμος του 2004 (Ν.59(I)/2004), όπως τροποποιήθηκε με το Νόμο του 2006 (Ν. 147(I)/2006)
 - Ο περί Καταπολέμησης των Φυλετικών και Ορισμένων άλλων Διακρίσεων (Επίτροπος) Νόμος του 2004 (Ν.42(I)/2004)
 - Ο Περί της Σύμβασης κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (Προαιρετικό Πρωτόκολλο) (Κυρωτικός) Νόμος του 2009 (Ν. 2 (II)/2009)
 - Ο Περί της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και περί Συναφών Θεμάτων (Κυρωτικός) Νόμος του 2011. (Ν. 8(III)/2011).
 - Ο περί Ίσης Μεταχείρισης Ανδρών και Γυναικών στην Απασχόληση και την Επαγγελματική Εκπαίδευση Νόμος, Ν. 205(I)/2002
 - Ο Περί Ίσης Μεταχείρισης στην Απασχόληση και την Εργασία Νόμος του 2004 (Ν.58(I)/2004)
 - Ο περί Ίσης Αμοιβής μεταξύ Ανδρών και Γυναικών για την ίδια Εργασία ή για Εργασία Ίσης Αξίας Νόμος, Ν. 177(I)/2002

περιλαμβάνει και τη χρήση καταλόγου ελέγχου για τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως αυτός παρουσιάζεται στις Κατευθυντήριες γραμμές για τη διασφάλιση του σεβασμού του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την εφαρμογή των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων.

Νοείται ότι στα πλαίσια παροχής σχετικής καθοδήγησης προς τη Διαχειριστική Αρχή, ο Επίτροπος έχει εξουσία να λαμβάνει πληροφορίες από οποιοδήποτε πρόσωπο και με οποιονδήποτε τρόπο κρίνει αυτός ορθό.

Σε περίπτωση που διαπιστωθεί πιθανή απόκλιση των έργων σε σχέση με οποιαδήποτε πρόνοια του Χάρτη, η καθοδήγηση του Επιτρόπου, κατά το στάδιο αυτό, δύναται να περιλαμβάνει τέτοιες εισηγήσεις προς την Διαχειριστική Αρχή, ούτως ώστε να καταστούν τα προτεινόμενα έργα συμβατά με το Χάρτη.

Διευκρινίζεται δε, πως για διαδικασίες που έχουν ήδη αρχίσει και βρίσκονται σε στάδιο υλοποίησης **πριν** την έναρξη της διαδικασίας παροχής καθοδήγησης από τον Επίτροπο Διοικήσεως, η Διαχειριστική Αρχή ζητεί τη σχετική καθοδήγηση κατά το χρόνο που προκύπτει η ανάγκη αυτή.

Έργα που εντάσσονται μετά από Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων

Στην περίπτωση δε, της διαδικασίας ένταξης έργων μέσω Πρόσκλησης Υποβολής Προτάσεων, η Διαχειριστική Αρχή, ως ο Δικαιούχος της Πρόσκλησης, αποστέλλει προσχέδιο της Πρόσκλησης στον Επίτροπο για σχετική καθοδήγηση/συμβουλή για το σύνολο των έργων που προωθούνται κάτω από αυτή, πριν από τη δημοσίευση της Πρόσκλησης στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας.

Με την ολοκλήρωση της διαδικασίας αξιολόγησης της Πρόσκλησης, οι όροι που ενδέχεται ο Επίτροπος να θέσει, ως προς τη συμμόρφωση του έργου με

τον Χάρτη, συνιστούν υποχρεώσεις του εκάστοτε επιτυχόντα φορέα Δικαιούχου, και συμπεριλαμβάνονται στη σχετική Απόφαση Ένταξης Έργου και της Συμφωνίας Επιδότησης που υπογράφεται μεταξύ Δικαιούχου και Διαχειριστικής Αρχής.

Στο σημείο αυτό, θέλω να υπογραμμίσω την σπουδαιότητα που έχει η **έγκαιρη** υποβολή των προτάσεων έργων/προσκλήσεων **πριν** από την προκήρυξη / Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων, προκειμένου, σε περίπτωση εντοπισμού ευρήματος ασυμβατότητας, να δίδεται ο απαραίτητος χρόνος στη Διαχειριστική Αρχή, να προβαίνει στις απαραίτητες διορθωτικές ενέργειες, προς αποφυγή του κινδύνου μη απορρόφησης των ενωσιακών πόρων.

Αλλαγές κατά την υλοποίηση του έργου

Σημειώνω, επίσης, ότι στην περίπτωση που κατά την υλοποίηση ενός έργου παρατηρηθούν σημαντικές τροποποιήσεις στη φύση του , οι οποίες δυνατόν να άπτονται της συμβατότητάς του με τις διατάξεις του Χάρτη, η Διαχειριστική Αρχή μπορεί να ζητήσει από τον Επίτροπο νέα καθοδήγηση/συμβουλή. Ανεξάρτητα βέβαια των πιο πάνω, ο Επίτροπος εξακολουθεί να έχει την αρμοδιότητα του για αυτεπάγγελτους ελέγχους, ως προς τη διαπίστωση της συμμόρφωσης των έργων με τις αρχές του Χάρτη.

Σημειώνεται δε περαιτέρω ότι στην περίπτωση όπου Δικαιούχος παραλείπει να εκπληρώσει οποιοδήποτε όρο έχει τεθεί, περιλαμβανομένου του σεβασμού των προνοιών του Χάρτη και της Σύμβασης ή οποιαδήποτε από τις υποχρεώσεις, οι οποίες προκύπτουν από τις σχετικές οριζόντιες εθνικές και ενωσιακές αρχές, τότε ενεργοποιούνται οι πρόνοιες της Συμφωνίας Επιδότησης, είτε για αναστολή πληρωμών μέχρι την τελική συμμόρφωση, είτε και τερματισμό της.

Υποβολή παραπόνων στο πλαίσιο υλοποίησης έργου/ πρόσκλησης

Όσο αφορά την εξέταση παραπόνων ο Επίτροπος εξακολουθεί να ασκεί αυτή του την αρμοδιότητα και στην διαδικασία των συγχρηματοδοτούμενων έργων , σε περίπτωση που υποβληθεί παράπονο για παραβίαση προνοιών του Χάρτη και της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Άτομα με Αναπηρίες.

Ο Επίτροπος, εξετάζει την καταγγελία στη βάση όλων των αρμοδιοτήτων του δηλαδή ως Εθνική Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ως Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων, ως Ανεξάρτητος Μηχανισμός Προώθησης, Προστασίας και Παρακολούθησης της εφαρμογής της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα άτομα με αναπηρίες, ενώ όταν το παράπονο αφορά διακριτική μεταχείριση ενός προστατευόμενου αγαθού ο Επίτροπος ενεργεί ως Φορέας Ισότητας και Καταπολέμησης των Διακρίσεων (Equality Body), με την δυνατότητα έκδοσης δεσμευτικής σύστασης προς το δημόσιο πρόσωπο ή πρόσωπο του ιδιωτικού τομέα για τη λήψη, διορθωτικών μέτρων προς άρση της διαπιστωθείσας παραβίασης.

Ενημέρωση Επιτροπής Παρακολούθησης/ Τήρηση της Αρχής Διαφάνειας

Όσον αφορά τις **Επιτροπές Παρακολούθησης** των Ταμείων Εσωτερικών Υποθέσεων ο Επίτροπος συμμετέχει στις συνεδρίες ως ανεξάρτητος Θεσμός με την ιδιότητα του Παρατηρητή, χωρίς δικαίωμα ψήφου, προκειμένου να τυγχάνει ενημέρωσης, για το εκάστοτε έτος αναφοράς, σε σχέση με έργα για τα οποία διαπιστώθηκε παραβίαση του Χάρτη κατά την περίοδο υλοποίησης τους καθώς και τυχόν συστάσεις που επιβλήθηκαν προς συμμόρφωση.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Αναμφίβολα με όλα όσα έχουν αναφερθεί ανωτέρω , καθίσταται σαφές ότι και η Κυπριακή Δημοκρατία για να απορροφήσει τους ενωσιακούς πόρους που της αναλογούν σε σχέση με τα Ταμεία Εσωτερικών Υποθέσεων, θα πρέπει να διασφαλίσει ότι όλα τα προτεινόμενα έργα συνάδουν με τις πρόνοιες του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες. Και για την επίτευξη της πιο πάνω προϋπόθεσης ,απαραίτητος παράγοντας δεν είναι άλλος παρά η συμμόρφωση των εμπλεκομένων, με την καθοδήγηση του Επιτρόπου ως Εθνική Αρχή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σε σχέση με την αξιολόγηση έκαστου έργου / πρόσκλησης.

Αυτός ακριβώς ήταν και ο στόχος της ΕΕ με την απαίτηση εμπλοκής των ανεξάρτητων οργανισμών προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των κρατών μελών, στο πλαίσιο ελέγχου συμμόρφωσης των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων με τις πρόνοιες του Χάρτη.

Για το λόγο αυτό, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα έργα ιδίως του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης και του Μέσου για τη Διαχείριση των Συνόρων και Θεωρήσεων, λόγω της αυξημένης ευαλωτότητας των ατόμων που περιλαμβάνονται στις ομάδες – στόχους των εν λόγω Ταμείων, διασφαλίζοντας πλήρως τη προστασία των δικαιωμάτων τους και το σεβασμό της αξιοπρέπειας τους, όχι μόνο κατά την έναρξη της διαδικασίας αλλά καθόλη τη διάρκεια του κύκλου χρηματοδότησης.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας και σας εύχομαι μια εποικοδομητική ανάπτυξη .

Μαρία Στυλιανού Λοττίδη

Επίτροπος Διοικήσεως και

Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων